

Правовий статус фізичних осіб

Правовий статус фізичних осіб як суб'єктів міжнародного приватного права – це сукупність усіх належних їм прав, свобод та обов'язків.

Особливість правового статусу фізичної особи полягає в тому, що, перебуваючи в іншій державі, вона підпорядковується двом правопорядкам:

Своєму вітчизняному (закону громадянства (**Lex patriae**) чи закону постійного місця проживання (**Lex domicilii**), оскільки зберігає правовий зв'язок з державою свого громадянства чи постійного місця проживання, правовий статус громадянина своєї держави, користується її захистом, підкоряється її законам, а також – правопорядку держави перебування (тієї держави, на території якої фізична особа перебуває у конкретний момент).

Статус цих осіб визначається ще такими міжнародними угодами, як:

- Конвенцією про правовий статус біженців 1951 р.,
- Конвенцією про правовий статус осіб без громадянства 1954 р.,
- іншими міжнародними угодами щодо прав і обов'язків фізичних осіб у конкретних правовідносинах.

Іноземцям запроваджуються такі види режимів:

1. національний режим. Він означає, що іноземці користуються майже тим обсягом прав і мають майже ті самі обов'язки, що й громадяни цієї держави. Але повного зрівняння прав та обов'язків іноземців з власними громадянами не допускається.

Отже, іноземець – це фізична особа, яка знаходиться на території держави, громадянином якої вона не є. Правове становище іноземців визначається сукупністю правових норм, які встановлюють певний обсяг прав та обов'язків. Цей обсяг залежить від режиму їх здійснення, який встановлюється національним законодавством або міжнародними договорами.

Іноземець, який перебуває на території певної держави, підпорядковується її законодавству та юрисдикції. Він не може вимагати надання йому окремих прав, які хоч і передбачені нормативно-правовими актами держави його громадянства, доміцилію тощо, проте не санкціоновані у державі перебування.

Іноземець не може мати у власності (користуванні, володінні) майно, вилучене з обігу у державі його перебування, тільки на тій підставі, що у державі його громадянства чи місця постійного проживання (для апатридів) він може бути власником (користувачем, власником) такого майна.

Обсяг прав та обов'язків іноземців не є усталений. Він може бути змінений внаслідок набуття особами іншого правового статусу, наприклад, внаслідок набуття, зміни чи позбавлення громадянства, зміни тимчасового перебування у державі на постійне місце проживання у ній.

2. режим найбільшого сприяння. Тобто, ці особи мають права, якими користуються чи будуть користуватися громадяни будь-якої третьої держави. Вважається, що юридична природа цього виду режиму є винятково договірною. Найчастіше вказаний вид режиму надається у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Режим найбільшого сприяння може запроваджуватися на певний строк.

3. спеціальний режим. Р ежиму не визначений остаточно у правовій , літературі, однак іноді він визначається у національному законодавстві та міжнародних договорах, наприклад, щодо здійснення правосуб'єктності у вільних економічних зонах, стосовно інвестицій. Спеціальний режим запроваджується також на певний строк.

4. недискримінаційний режим щодо здійснення прав та обов'язків осіб не потребує обов'язкового договірного оформлення. Він означає, що суб'єктам іноземного права притаманні загальні правила поведінки. Недискримінаційний режим може встановлюватися, наприклад, щодо надання суб'єктам підприємництва ліцензій на право здійснення певного виду діяльності.

Правові режими, що надаються іноземцям для реалізації їхніх прав та обов'язків

національний
правовий
режим

спеціальний
режим

режим най-
більшого
сприяння

недискри-
мінаційний
режим

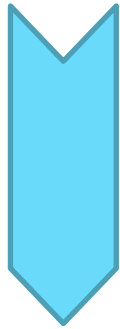

Правосуб'єктність фізичних осіб, й іноземців.

Правоздатність іноземця означає його здатність бути носієм цивільних прав та обов'язків, що їх допускає об'єктивне право держави. У правових джерелах деяких держав визначення правоздатності наводиться досить чітко, зокрема в Цивільному кодексі Швейцарії. Правові джерела інших держав можуть і не містити такого чіткого визначення, як це є, наприклад, у Великобританії.

Закріплений у законодавстві **національний режим щодо правоздатності іноземців** має безумовний характер, тобто він надається іноземцеві у кожному конкретному випадку без вимоги взаємності, незалежно від того, чи надаються такі права громадянам України в державі цього іноземця.

Фізичні особи, й **іноземці в державі перебування, володіють дієздатністю**, тобто здатністю особи своїми діями набувати цивільних прав та створювати цивільні обов'язки. Володіючи повною дієздатністю, особа має право вступати у цивільні правовідносини, скажімо, укласти договори, набувати й заповідати майно, відповідати за заподіяну шкоду.

Переважно колізійні питання дієздатності вирішуються за особистим законом фізичної особи (**lex personalis**). При цьому у більшості держав «сім'ї континентального права» дієздатність іноземних громадян визначається за законом їх громадянства, а щодо осіб без громадянства – за законом місця їх проживання.

У державах «сім'ї загального права» застосовується закон доміцилія (постійного місця проживання).

Особа, яка є недієздатною за особистим законом, не завжди вважається такою в інших державах. Так, згідно зі ст. 7 Відного закону до німецького Цивільного зводу, іноземець, який уклав у Німеччині правочин, щодо якого він за особистим законом є недієздатним, вважається стосовно цього правочину дієздатним, якщо німецький закон визнає його таким щодо такого правочину.

Подвійність громадянства з'являється внаслідок виникнення колізій законодавства різних держав щодо набуття та втрати громадянства, міграційних процесів, укладення шлюбів з іноземцями та ін.

Однією з міжнародних угод, яка регулює питання правового статусу осіб з подвійним громадянством є Гаазька конвенція про деякі питання щодо конфліктів між законами про громадянство 1930 р.

Складно врегулювати правовий статус біпатридів стосовно приватизаційних процесів.

Біпатриди користуються правами й виконують обов'язки нарівні з громадянами держави, в якій проживають.

